

MARI

(BAKARRIZKETA, EGINTZA LABUR BAKARREAN)

Iruditegiaren antolaketa izango da lo-gela pollit bat. Egintariya agertuko da maukutzik oyaren gañian eñerita jaiki berriya balitz bezela, Mari-ren ekantza eskuetan dubela

CHOMIÑ BAKARRIK

(Ekantzari musuka.) ¡Onek, onek ekarriko du nigan zoriona! ¡Au da nere biyotzaren poz emallia, ta etorkisunaren bide lasai ta egokiya! *(Musuka.)* ¡Zorioneko Mari! Zu gabe, ez niteke luzaro bizi. Zu zaitut, errotak ura baño bearragoko gai naigarritzat zauzkatana, biyotzaren eze-kaitzat loreak intza oi duben bezela.

Nik ez dakit zure ontasun gayak noraño goratu nitzazkian; bañan badakit chit ondo, nere opadi aundiyaren naierak ez nituzkiela osatuko.

Eskalleran gisako zerbait tresna arkiko banuke nere begiyan aurrean, ogei-bat mallaz gora ipiñi arren ere, goragoko leku bat billatu bearrian arkiko nitzakela uste det, zure biyotzaren gai loratsu oyek, apain ta dizdiratuz ager ditezen, intza malkoz, udaberriyan landareak bezela.

Zuk eragiten dizkiratzun ametsak, zoratzen nabilkite esna nabillen guztiyan, nere eginkisunez azturik; ez det ikusten zu besterik lo egiñ ondoren begiyak zabaltzen ditutanean ere.

(Musuka.) ¡Ai, nere Mari! ¡Nere kolkoko epelean gau guztiya igarro dezun ekantza! ¡Zuk, zuk zoratu bear nazu osoro! Biyotza gaiñotzen asi baño lenago, ekarri bear dirazu baldin zure borondatia ala bada, zure maitasun baratzako lurrak ematen duben belar zaiñ goñotik eñkutada bat, maitasun miñari oker biderako indarrak kentzeko.

¡Zuk bakarrik senda zenezake nere miña! Egizu bada alegin guztiya, nere izar dirdizariya; bidal zadazu lenbailen belar sendakai ori, edo bestela zedorrek ekarri. Nayago nuke. (*Ichedon.*)

Askotan, begiz ikusten ez bazaitut ere, biyotzez, beti nere aurrian arki zaitut maitasun ibilkai onen aginduz.

¡Maitasuna! ¡Maitasuna! ¡Zer itz ederra! ¡Biyotzian arki da, zure labe sutsua! Ortik irtenik zabaltzen dira ugariro urrezko ezpal printzak diruditen chinpartak, eta oyetako batek usterik guchiyena dan garayan ikutuko banindu biyotzaren beko muturretetik..... ¡Zer zorioneko eguna izango litzaken neretzat, Mari! ¡Ai ura eguna! Ez litzaike aztuko biziya irauten diran bitartian, ta elkarren izatera iriñten bagera, egunaz ta gabea oroitu araziko dizut chinpart orrek jo ninduen eguna, zer zoragarriya izan zan zu maite zaituen onentzat.

¡Ai, Mari, Mari, Mari!
gaur, nigan atozkit,
biyotzaren aginduz
zure zai nagozkit;
bart arratseko amets
goñuak datozkit,
maitasuna, labea
erregotzen dagokit.

(*Ekantzari begira.*) Zu zera bai, zu, neri askotan lua galerazten dirazuna. Zure izena oroitzeak bakarrik burua nastutzen dit, eta ur saltoko zurrunbilluak baño soñu aundiyaguak egiñik jartzen dizkit buru muñak. ¡Au lana! ¡Au lana! Ta, ¿guztiya zergatik? Maitasun sutsu one-gatik. Nayago nuke, oraindik nere ama maitiari bularra edozkitzen bane-go eskucho chikiyak bular gañian jarririk.

Orduan ere maitasuna banuben, bañan ¿nor gana?

¡Ama, ama! Zuganako maitasuna beste gabia nitzan ta, ¿orain? Orain maitasun ura bidez bestera aldatua da, ujolde gogor batek ibayak oi di-tuen bezela. Nekea, nausitua daukat aspaldiko egun oetan, ta aulda-diak mendian artua nauka. ¡Ai ama! ¿Noiz arte iraun bear ote du nere bizi eziñ onek? ¿Ez aldira paketuko nere odolak, edo zornetu egin bear ote dute? ¡Mari! ¡Mari! Zorneak, odolak mendea artu baño len, eka-rrri zaizkidatzu zure baratzako belar ezekayak senda nadiñ lenbailen; arren da arren, eskatzen dizut mesede au, zure borondatiak ukatuko ez diran uste osuan, ta Jainkuak ordainduko dizu guztiya. ¡Ai, au nekia!, ¡Au eziñ egona! Begiyetako azkuriak ere, ez dit uzten pakian.

¡Mari! ¡Mari! berriro
 badatorkit lua,
 maitasunak biyotza
 daukat oso jua;
 egun batez indartu
 bazitzaidansua,
 galdu zait zañetako
 pakeon gozua.

(*Ichedon.*) ¿Noiz ikusi bear ote zaitut berriro? Ta ¿zer egin bear det ikusten ez bazaitut geyago? ¿Erotu? Ez, ez; iltzea charra izango da, bañan erotzia charragua dala uste det. Nere amak baleki nere berri ¿ez ote lirake berriro titiya emango bere magalean gozoro arturik, nere barren bero au eze dediñ? ¿Ez ote lizkirake ešpañak buztiko ospiñez, šapi churi puška batekin chinchariak oi nituenian bezela? Uste det bayetz; bañan nola maitasunn miñak ez diran aurdarozko gaitzak bezelakoak, nere amaren alegiñak, aundi, neurri gabekoak izan ta ere, utz biurtuko lirake. Nere miña senda lezakien sendakiñik ez da iñon, non ta Marik nai ez duben; onek bakarrik dauzka bere maita baratzan senda belar onak, eta au izango da baldin borondaterik badauka, ni sendatuko nauena.

Amak ez lezake nigatik ezer egiñ, zergatik gaitz au dan, ezagun erresa izan arren ere, izayakin odola ateratzen dalarik sendatu ezin litekiena maita zornea barrenen gelditzen dalako.

Íbilli eziñ onek ondatzen nau, ta loaren zapuzkeriyak ematen diran jipoyak elbarritzen dizkit ezur ta mamiyak; askotan gertatzen zait eche-tik irtetzen naizenian norabait joateko asmoan, zer egin ta nora noan ez dakitala gelditzia, ichu gidari gabeko baten antzera.

Askotan nabaitzen det nigan negar egin nai bat, bañan biyotza negarrez arki dalarik, begiyak ukian jartzen zaizkit, malkorik eman nai ez dutela. ¡Negar egin nai, ta eziñ! ¿Zer larritasun ta nekeak igarotzen ditutan! ¡Ukian daukat pakea! ¡Beti guda biziyan biyotza! ¡Au lana! *Kalkatuaz.*) ¡Au lana!

¿Noiz egingo ote du pake zoragarri orrek nigan ager aldi bat? ¡Ez dakit; ez dakit gaitz onekin zertaratuko naizen!

Marik ez du nai nere jabe izan, iñolaz ere izango da, diruz urri šamar nabillelako, ¿bañan agiyan, dirutan bakarrik aldago zoriona? ¿Dirudun asko ez aldira bada ikusten zori charpean? ¿Ez ote dit Marik zorne zikiñ au garbituko? ¡Ama, ama! ¿Zer egingo det baldiñ aingeru eder orrek ukatzen badit eskatzen diyotan mesede au? ¿Ez ote diyo

gure Jainkoak biyotza bigunduko? ¿Ez algaitu bada bere seme-alabak guztiyak? Eta guztiya dezakien Jaun Altsuak ez badizkit aditzen nere otoitzak ¿zer egin bear det? ¿Nere burua urkatu? ¡Au lana! ¡Au lana! Nere biyotzak egunen batian mendian artu ninduen, ta orra: guztiya nere kalterako.

¿Erotuko ote naiz? Ez det uste, zergatik arkidetan burua, guztiz osasundun ta kementsu, bañan biyotza..... biyotzean nabaitzen ditut aspaldiko egunetan, gora bera aundi ta astiñ aldi gogorrak; aula nago guztiz zankuetatik, eta oñak aundituak. ¡Ai ama!

(Biyotz gañian bi eskuak elkarren gainka jarririk.) ¡Emen! ¡Emen! ¡Emen dago nere miña! ¡Onek dakarki eriyotza nigan! ¡Onek illunduko ditu nere begiyak! ¡Argirik ez da izango neretzat geyago! ¡Ama! ¡Ama! ¡Ama! ¡Zure semea maitasunak illko du! ¡Ez nago luzaroko! ¡Ageri da sega beltza nere biziyaeren eske datorrena! ¡Orra or; orra non datorren! ¡Gure Jainkoak guk egindako gaizkiyen epaya eman bear du-ben zelayan, ikusi bearko degu berriro elkar! ¡Neriak egin du! ¡Nere gai ta kemenak aitu dira! ¡Mari!..... ¡Mari!..... ¡Ai! *(Biyotzeko miñ bate-takuak botatzen du zilipurdika illa.)*

JUAN IGNACIO URANGA

